

KO TE

KAHITI O NIU TIRENI.

HE MEA TA I RUNGA I TE MANA O TE KAWANATANGA.

PONEKE, TAITE, TIHEMA 1, 1892.

He mea hanga i raro i nga tikanga o "Te Ture (Whakamana Take) Whenua Maori, 1892."

GLASGOW, Kawana.

NOTEMEA i runga i nga tikanga o "Te Ture Kooti Whenua Maori, 1886," "Te Ture Whakatikatika, 1888 i Te Ture Kooti Whenua Maori, 1886," me "Te Ture Whakatikatika 1889 i nga Ture Kooti Whenua Maori," i meingatia hei Ture, ka whai mana te Tumuaiki o te Kooti Whenua Maori, i runga i te whakaae o Te Kawana i roto i tona Kaunihera i ia wa, i ia wa, ki te whakatakoto huarahi whakahaere mo nga nohoanga, mo nga mahi, mo nga tauira, me nga whakahere o te Kooti, mo nga tangata katoa hoki e mahi ana i raro i te mana o te Ture kua whakahuatia tuatahitia i runga ake nei, mo te whakarite hoki i nga moni e tika ana kia utua i raro i nga tikanga o taua Ture, mo te wa me te huarahi e utua ai aua moni, me te hanga i etahi atu huarahi whakahaere hei whakarere-ke, hei whakakore atu ranei i enei.

A notemea e meingatia ana e "Te Ture (Whakamana Take) Whenua Maori, 1892," me korero tahi taua Ture me "Te Ture Kooti Whenua Maori, 1886," me nga tini Ture e whakatikatika ana i taua Ture: a he mea pai hoki kia hanga he huarahi whakahaere mo te tikanga o nga mahi kua whakahaerea i raro i nga tikanga o "Te Ture (Whakamana Take) Whenua Maori, 1892."

No reira, ko ahau, ko Hiri Karena Hota-Mete te Tumuaiki o taua Kooti, i raro i te mana kua whakataua nei e aua Ture ki ahau, ka hanga i nga huarahi whakahaere e whai ake nei, a me korero tahi enei huarahi whakahaere me era huarahi whakahaere o te Kooti Whenua Maori, i tuhia i te tekau-ma-wha o nga ra o Mache, kotahi mano e waru rau e iwa tekau, me era i tuhia i te ono o nga ra o Nowema, kotahi mano e waru rau e iwa tekau.

NGA HUARAHI WHAKAHAERE.

107. I roto i enei huarahi whakahaere "taua Ture (1892)" tona tikanga ko "Te Ture (Whakamana Take) Whenua Maori, 1892."

108. Ko nga tono uiti i raro i taua Ture (1892), me tubi takirua aua tono ka tuku atu ai ki te Kai-Rehita o te Kooti, i te Takiwa o Poneke, ki tona tari i Poneke.

109. Me ata tubi marire ia tono, a me tubi hoki e te kai-tono tona ingoa ki ia tono, a me apiti atu ki taua tono te whaka-maoritanga o nga kupu o roto, a me tubi hoki e tetahi Kai-whakamaori Whai-Raihana i tetahi kupu whakaatu kei te tika te whakamaoritanga ra. Me whakaatu i roto i ia tono te ahua o te whenua i runga i te whakahuanga o te ingoa, i runga i tetahi atu ritenga ranei, me te ingoa hoki o te takiwa o te Kai-Rehita o te Kooti Whenua Maori e takoto ai taua whenua, me tubi hoki te ra i tuhia ai ia tiiti, pukapuka, tuhuhinga ranei e pa ana ki te mea e tonoa ana kia uiuia, me tubi hoki i etahi kupu poto hei whakamarama i te tikanga o aua pukapuka ra, me te tubi hoki i nga ingoa o

nga tangata katoa na ratou i tubi, i kua ranei na ratou aua pukapuka i tubi.

110. Ko te mahi ma te Kai-Rehita o te Kooti i Poneke, he tuku tonu atu i aua tono kia perehitia ki te reo Ingirihii i roto i te *New Zealand Gazette*, me te reo Maori hoki i roto i te *Kahiti*; a mehemea kei te takiwa o te Kai-Rehita o te Kooti Whenua Maori o Akarana, o Kikipare ranei te whenua e takoto ana, i whakahuatia i roto i taua tono, hei reira me tuku atu e ia tetahi o nga tono i tuhia takiruatia ra ki te Kai-Rehita o te takiwa i takoto ai taua whenua; me etahi kape hoki o te *Gazette* o te *Kahiti* ranei, etahi panui ranei he mea tango mai i roto i te *Gazette* i te *Kahiti* ranei, o te perehitanga o taua tono, hei tukutukunga atu ina taua Kai-Rehita ki nga tangata e whai tikanga ana ki taua mea. Ko tetahi o ana teno takirua ra, me rehita me wahio ki te tari o te Kai-Rehita i Poneke takoto ai.

111. Ko te mahi ma te Kai-Rehita o te takiwa e takoto ai taua whenua, he tuku atu i tetahi kape o te *Gazette*, o te *Kahiti*, o te panui pera ranei, i roto i te meera, ki ia tangata ki ia tangata e whakaaotia ana i runga i te ahua o taua tono e whai paanga ana ia ki runga ki te mea koia nei te putake o taua tono, ki era atu tangata katoa hoki, mehemea ia he tangata pera e maharatia ana i runga i nga pukapuka tuhuhii o te Kooti kei te pa nga tikanga o taua tono ki a ratou.

112. Ki te kore e puta he kupu tohatohu motuhake me tetahi kechi, me perehi te panui whakaatu i te nohoanga o te Kooti ki te whakahaere i tetahi uiuinga i raro i taua Ture (1892) ki te reo Ingirihii i roto i te *Gazette*, ki te reo Maori hoki i roto i te *Kahiti*, kia kua e iti ibo i te ono nga wiki ki mua mai o te ra i whakaritea hei ra e tu ai te Kooti kua whakahuatia i runga ake nei, a me tuku atu he kape o taua *Gazette*, o taua *Kahiti* o te panui ranei he mea tango mai i roto i te *Gazette* i te *Kahiti* ranei, ki nga tangata ano i runga i te tikanga mo te tuku i nga kape o nga tono pera, me te ritenga mo te pera kua takoto i roto i huarahi whakahaere 111.

113. Mehemea e kore taua uiuinga e whakahaerea e te Tumuaiki Kai-whakawa, ko te mahi ma te Kai-whakawa whakahaere i te Kooti i te mutunga o taua uiuinga he tuku atu ki te Tumuaiki, ki tana tari i Poneke, nga whai korero kotoa i whakapuakina i taua uiuinga, me ata haina marire pena me te tikanga kua takoto i roto i te tua-rima o nga tekiona o taua Ture (1892) me tuku atu hoki te tiwhikete mehemea i puta he tiwhikete, ki te kore he tiwhikete, me whakaatu i te take i kore ai i whakaaetia, a me tuku katoa atu hoki nga tiiti, nga tuhuhinga, nga mapi, me era atu mea katoa i whakakitea i whakaaetia kia takoto hei tautoko korero i taua uiuinga.

114. Ki te tukua atu he tono ki te Tumuaiki kia uiuia ano, kia whakawakia ano ranei tetahi mea, tikanga ranei, i raro, i nga tikanga o te 14 o nga tekiona o taua Ture (1892), me tubi